

דברי חזיון
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « 058-323-1459 \ 347-897-9968 »

בס"ד

אם נשכיל לכאוב את חילול שם שמים שיש בעולם, תפילתנו יתקבלו ביתר שאת וביתר עוז!!!

« האם באמת חשש יעקב שמא יגרומ החטא? »

כתוב בפרשה קטנתי מכל החסדים ומכל האמת וגו' (בראשית לב, יא) ופירש רש"י "נתמעטו זכותי על ידי חסדים ואמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרומ לי להימסר ביד עשו", עכ"ל. והקשה הרמב"ן על פירושו כי אמר אחר כן ואתה אמרת היטב איטיב עמך, ושמתי את זרעך כחול הים (בראשית לב, יג), ולכאור אם חשש שמא יגרומ החטא, אז איך טען וסמך עצמו על הבטחתו של הקב"ה בזה.

ועוד יש להבין בטענת יעקב אבינו 'ואתה אמרת', שכן לשון הפסוק הוא 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב', והקשה רש"י, והלא לא נאמר ליעקב אבינו כחול הים, אלא **כעפר הארץ**, שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ (בראשית כח, יד), ואיך אומר יעקב כחול הים. ומתרץ רש"י, "כחול נאמר לאברהם אבינו עליו השלום כי ברח אברכה והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים (בראשית כב, ז)", עכ"ל.

וקשה למה נקט יעקב אבינו בראשית דבריו את ההבטחה שהובטחה לו 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך', שזו הבטחה שהובטחה לו באופן אישי שנאמר כי לא אעזבך (לעיל כח, טו), ובסיום דבריו השתמש בהבטחה שהובטחה לאברהם אבינו. ועוד יותר, שהרי הקב"ה הבטיח לו הבטחה דומה, והוא ההבטחה שיהיה זרעו 'כעפר הארץ', אז למה הרחיק לכת להזכיר ההבטחה שהובטחה לאברהם אבינו בלשון 'כחול הים' ולא הזכיר ההבטחה שהובטחה לו של 'כעפר הארץ'.

« מה היתה מטרת תפילתו של יעקב אבינו? »

אולם כאשר נתבונן נראה, שתוכן תפילתו של יעקב אבינו היה למטרה אחרת ממה שנראה. יעקב אבינו כלל לא התפלל על עצמו ועל חייו הגשמיים וסידורו הגופני. יעקב אבינו דאג והתפלל על כבוד שמים שלא יתחלל, שלא תהא ח"ו הבטחת ה' לחינם, וזהו שנתירא יעקב שמא יגרומ החטא, כי ע"י החטא באין עליו כל מיני יסורים ר"ל, וזה עצמו צער למעלה כביכול, שלא יתקיים רצון הבורא יתברך שאמר שייטיב לו ולזרעו, ועל זה היה מצטער.

וראיתי שכן פירש הרשב"ם (פסוק יג), וז"ל: "ואתה אמרת היטב איטיב עמך, אעפ"פ שאין אתה מחויב לקיים לי הבטחתך, שהרי קטנתי וגו' אעפ"כ עשה למען כבוד שמך שתתקיים הבטחתך, כמו שאמר משה להקב"ה כשרצה לכלות את ישראל למה יאמרו מצרים לאמר ברעה וגו' (שמות לב, יב), עכ"ל.

וכן מפורש בספורני שם וז"ל: "ושמתי את זרעך, והנה הפך זה גם כן יהיה אם יכרית זרעי וראוי שתעשה עמם בעבור כבוד שמך לקיים הבטחתך אף על פי שאיני ראוי לה כענין אם עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך (ירמיהו יד, ז)", עכ"ל.

ומעין זה ע"י בדברי המשנה במסכת אבות (א, יא) "אבטליון אומר, חכמים הזהרו בדבריכם שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים,

וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו, ונמצא שם שמים מתחלל", ופירש"י, "ונמצא שם שמים מתחלל על ידיכם לפי שהכל יאמרו ראינו הללו בני אדם שהיו תלמידים הגונים ומתו בחצי ימיהם ולא הגינה תורתם עליהם שכתוב בה כי ארך ימים ושנות חיים (משלי ג, ב), וכתוב כי הוא חקיך וארך ימך (דברים ל, ב) וכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג, יח)", עכ"ל.

« סגולה נפלאה לקבלת התפילות!! »

כתוב בספרים הק', שכאשר יתנהג האדם הישראלי בדרך זו, לכוון בכל עשיותיו למען הרבות כבוד ה' בעולם, הנה זה סגולה בדוקה ומנוסה לקבלת התפילות, שהלוא מתפללים בכל יום אחר תפילת שמו"ע 'עשה למען שמך עשה למען ימינך וכו'', והיינו, מאחר שמאריך האדם לבקש ולהתפלל אל ה' על כל הצטרכויותיו הרבים ברוחניות ובגשמיות, הריהו בא ומגלה דעתו שלא היתה כוונתו בבקשותיו אלא בשביל כבודו ית' והאדרת שמו הגדול, שהלוא אם יענה ה' תפילותיו הרי יגרומ לקידוש שמו רבים, שידעו כל יושבי עולם כי אתה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ.

ובספר משחת שמן (מהגאון רבי חיים קויפמאן זצ"ל), הביא ששמע מאחד מתלמידי הגאון מטשעבין זצ"ל, שרבו הגדול היה מדגיש רעיון זה במה שמצינו בתורה הק', שאחר חטא המרגלים שהיה משה רבינו ע"ה מרבה ומפציר לפני ה' שישלח על רעתם של בני ישראל, והיה מתפלל ומבקש שלא יכלה אותם מחמת חטאם, ובתוך תפילתו אמר (במדבר יד, טו-טז) ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר מבלתי יכלת ה' להביא את העם הזה אל הארץ וגו' וישחטם במדבר. והיינו, שהתפלל ואמר כי אם יכלה אותם במדבר כדבריו, הלוא יגרם בכל חילול ה' גדול ואיום לעיני כל העולם, שיאמרו מבלתי יכולת ה' להביא את העם וגו', והרי זה פחיתות כבוד גדול ונורא מאין כמוהו, ולכן למען שמו הגדול הרי אין ראוי לכלותם.

ואכן רואים אנו שלבסוף קיבל השי"ת את טענתו זו ואמר לו סלקתי פדנך (במדבר יד, ט) ופירש"י "כדברך בשביל מה שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה'", כלומר, שזה היה הגורם העיקרי לקבלת תפילתו.

ודבר זה לומדים גם ממה שאמר הקב"ה למשה רבינו לאחר חטא העגל ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם וגו' (שמות לב, י), ומיד אח"כ כשנעמד משה רבינו להתפלל על כלל ישראל כתוב וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו (שמות לב, יד), וצריך להתבונן מהו סוד כוח תפילתו של משה רבינו שהצליח על ידה להפוך הגזירה והמדת הדין הנורא באופן כה מהר.

והנה כאשר נתבונן בתוכן תפילתו של משה רבינו, אנו רואים שטענתו היה מבוסס על ענין של חילול ה', וכמו שאמר משה בתפלתו למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך (שמות לב, יב). וכוונתו היתה למה שפרעה טען להם כבר ביצאם ממצרים כי רעה נגד פניכם (שמות י, ט), והיינו כי רואה באצטגנינות שלו סימן דם והריגה לכלל ישראל במדבר, ותפילה כזו היא תפלה המתקבלת תמיד.

נחוץ מאד מאד לדורו ולדורות הבאים, תכלית היחיד כמו תכלית כלל ישראל היא להרבות כבוד שמים, ולקדש שמו בעולם, "עכ"ד.

אולם באמת יכולין לומר שמהאי טעמא דוקא כן התקבלו תפילותיו של החפץ חיים, כי אנו מורגלים לחשוב שענין קידוש ה' הוא למות ולמסור נפשו על קידוש ה', ובודאי הוא מעלה גדולה ונשגבה, אבל המעלה היותר גדולה ועליונה הוא לחיות על קידוש ה', וכל רגע ורגע של חייו של החפץ החיים הרי קידש את השי"ת בעולם.

דהנה כתיב פי עֲלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם (תהלים מד, כג), והנה צ"ב לשון הפסוק כי עליך הרגנו כל היום, שלא נאמר כל יום אלא כל היום, ומה שיך הרגנו כל היום.

ובספר נתיבות שלום מבאר, דמה שהרמב"ם מונה את מצות קידוש השם בהל' יסודי התורה, הוא מפני שזה תפקיד כללי שיהודי מחוייב בו כל ימי חייו, כי מצות 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' היא לא רק באופן שעכו"ם אונסו לעבור עבירה, אלא זה תפקיד כללי של יהודי לקדש השם במלחמה התמידית שלו נגד שורש הרע הנמצא בו, המושך אותו תמיד לעשות נגד רצון ה', וזה מה שכתב הרמב"ם (הל' יסודי התורה פ"ה הל' ט) "כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ב"ה וכו', הרי זה מקדש את השם".

ובזה שיהודי מוכן תמיד לעשות ההיפך מתאות לבו הריהו מקדש את השם, וכדאיתא בספה"ק, שמסירת ה'רצון' להשי"ת הוא בחינה מסירת ה'נפש', כי הנפש הוא הרצון, ומה לי קטלה כולה (-מסירות כל הנפש) מה לי קטלא פלגא (-מסירות הרצון), וכאשר יהודי כובש תאות גופו ומקרב לבו לעבודות ה', הרי זה בחינת מסירת נפש, וזהו כי עליך הורגנו כל היום, שכל היום מבוקר עד הערב יש ליהודי ענינים שהוא צריך למסירת נפש בכדי שיתגבר על יצרו, ועל ידי שמתגבר בפועל ומסכים ומקבל על עצמו לקדש שמו ית', שזה עיקר תפקידו של יהודי לקדש שם השם ע"י עקירת הרע מעצמו, בזה מתקיים ונקדשתי בתוך בני ישראל.

וכך מצינו בדברי הספורנו (ויקרא כב, יח) 'לידבק בהקב"ה באופן של שלימות העבודה, ולידמות אליו ית"ש כמו שהוא ית"ש הצור תמים פעלו, והיפך זה הוא ח"ו חילול ה'", וא"כ נמצא שבזה שהקב"ה השאירו בחיים, בזה גופא מילא לו באמת משאלות לבו.

ומעין ענין זה ראיתי אצל אאמור"ר זצ"ל בסוף ימיו שהיה חולה, והיה בבית חולים, והיה רגוע בשלימות הרוגע, והיה צריך לעבור בדיקה קשה, שהכל היה תלוי בבדיקה זו, והיה שאלה של מות וחיים, ואאמור"ר היה רגוע לגמרי, ואמר כי בדרך כלל עסוקים וכו', ואין זמן להתבונן, ועתה כשעושים הבדיקה יש לו פנאי, והתבונן בשש מצות תמידיות, ולכן שכב רגוע לגמרי, כשכל כולו התבוננות. והרופא נתפעל כל כך, עד שלא רצה ליקח אפילו פרוטה אחת בעד הטיפול באאמור"ר. וזה עיקר החידוש לחיות על קידוש ה', בשלימות ובכל מצב.

ובודאי שיש בשלימות מעלה זו דרגות גבוהות מאד, אבל מ"מ לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין ליפטר הימנה, ועל כל אחד ואחד מאיתנו מוטל העבודה, להתחזק ולהשתדל שתהיה העבודה בשלימות כפי האפשר לנו, ובאופן של מסירות נפש, לחיות באופן של קידוש ה', בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך.

ועד היכן הדברים מגיעים אפשר להיווכח בכתבי הגאון רבי אלחנן **וסרמן זצ"ל הי"ד** (קובץ מאמרים חלק המכתבים), שכ' שם דברים כדרבנות כדלהלן: "צריך לידע שבימינו אלה אשר כח הטומאה גבר בעולם אי אפשר להצליח בשום דבר שבקדושה אלא על ידי מסירת נפש, ואדם הרוצה לפעול טוב בישראל צריך להפקיר עצמו, דרך באופן זה תהיה לו סייעתא דשמיא", עכ"ד.

וכן מצינו להדיא בדברי חז"ל שבשביל זה זכו בני ישראל להצלה כמו שאמרו **במדרש** (שמו"ר יג, א) וז"ל: "הדא הוא דכתיב (משלי כג, ג) כְּבֹד אָבֶן וְנִטְלָה החול וְכַעַס אָוִיל כְּבֹד מְשִׁינֵיהֶם, 'כובד אבן', אמר הקב"ה, כבדתי את ישראל בעולם שנקראו אבן, כמה דתימא (בראשית מט, כד) מִשֶׁם רָעָה אָבֶן יִשְׂרָאֵל וכו', ועמדו והכעיסו לפני ובקשתי לכלותן ולהשליכן מעל פני, ואמרתי בשביל פרעה הרשע שלא יאמר לא היה יכול להצילן ועמד עליהן והרגן, הוי 'וכעס אויל כבוד משניהם", עכ"ל.

והיה הגאון מטשעבין מזרז את תלמידיו שיפרסמו רעיון זה ברבים, למען ידעו וישכילו כל אחד ואחד מבני ישראל, שכאשר הוא צריך להיוושע באיזה דבר, יפיל תחינתו לפני ה' מתוך כוונה זו, ויגלה דעתו שאינו חפץ בכבוד עצמו אלא כדי שעי"ז יתקדש שם ה' בעולם, ויבקש שבעבור זה יעזרהו השי"ת ויושיעהו מצרתו, ואזי מובטח לו שישמע השי"ת לקול תפילתו ויעננו, כי הרי כשטוען טענה זו אין כח למקטרג לשותם תפילתו, מפני שלכבוד ה' היא באה.

גם בספרו של הגאון הרב חיים קויפמאן זצ"ל (משחת שמן) מאריך לבאר את גודל התועלת בתוכן תפילות כאלו, וכותב על זה בזה"ל: "ובהתבוננות קצת אנו לומדים בפסוקים ומדרשים אלו, שהתפילה הכי חזקה והכי מקובלת לפני כסא הכבוד, היא שהאדם יכוון בתפלתו בעבור כבוד ה' שלא יתחלל בעולם על ידי הגויים והרשעים, דהיינו, שכשמתפלל לא יחשוב על צורך עצמו שהוא רוצה כך או כך, אלא יתפלל בכוונה שאם ישמע אליו ה' יתרבה כבוד שמים וימנע חילול כבודו, וכדאיתא בשם צדיקים, שזוהי עצה המועלת ביותר להתמתק הדינים, כי כאשר מתפלל על דבר זה אין המקטרגים יכולים לקטרג כלום, כי הלוא מה יאמרו כאשר לכבוד שמים הוא מתכוון.

וכמו מצינו שכך נהג דוד המלך ע"ה, שכשביקש ישועה אמר עֲנֵנִי ה' אֱלֹהֵי גֹוֹי פִּן יֵאמֶר אִיבִי יִכְלְתִיו צָרִי גִילוּ כִּי אָמוּט (תהלים יג, ד-ה), והפירוש, שהיה מתפלל שאפילו אם לא תעשה למעני, עשה נא למען שמך שלא יאמר אויבי שהוא יכול עלי, ויתחלל שמך ברבים.

ומשום כן פשוט, שכאשר האדם עומד ומתפלל ומבקש על איזה הצטרכות, ומטרת תפלתו היא כדי שעל ידי מילוי בקשתו יתגדל ויתקדש כבוד שמים בעולם ויתרבה קידוש שמו, הנה זה לבד הוא סיבה מועלת לקבלת התפילה, כי גם אם יבואו המקטרגים ויאמרו שהאדם אינו ראוי לנס או שמגיעים לו הצרות בצדק, יאמר להם הסניגור שאין להם פה לדבר כלל, כי הלוא האיש המתפלל עכשיו אינו מתכוון לעצמו אלא לכבוד השי"ת, ואם כן גם המה צריכים לשתוק ולהסכים לישועתו.

« מהו קידוש ה' האמיתי בעולם! »

והענין בזה שטענה זו היא המועלת יותר מכל התפילות, היינו משום שזוהי מטרת כל הבריאה, כדי שיתגדל שם ה' בעולם, כדאיתא ב**זוה"ק** הרבה פעמים שעיקר קיום העולם הוא כדי שיתגדל ויתקדש שמו ברבים. וכמו שפי' המלבי"ם את הפסוק כל הנקרא בשמי ולכבודי נְרָאתִי וצָרְתִּי אֶף עֲשִׂיתִי (ישעיהו מג, ז), שכל הבריאה העליונים והתחתונים כל המתייחס אל שמי שאני בראתי, וכל אשר לכבודי שהוא כל הבריאה אשר בראתיה לכבודי שיתגלה על ידה המציאות של כבוד השם.

במכתבי החפץ חיים מסופר מאחד האברכים שהיה מהמקורבים להחפץ חיים זצ"ל, שהיה עומד פעם לצדו בעת התפילה, ושמע איך שהח"ח מתחנן להקב"ה שיטול את נפשו על קידוש ה' כדי שיתקדש שמו יתברך על ידו, ונבהל ונדהם אותו תלמיד למשמע אזניו ולמראה עיניו.

ומסיק שם במכתבים בזה"ל: "אמנם כתוב רצון יְרָאוּ יַעֲשֶׂה (תהלים קמה, ט), אבל בזה לא נתנו לו מן השמים משאלות לבו, כי הרבה יותר נתקדש שמו בעולם ע"י חיי החפץ חיים, שכל מציאותו היה קידוש ה', וזה היה